

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ**

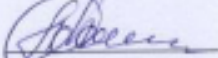
спеціальність 5.01010201 Початкова освіта

(освітньо-кваліфікаційний рівень: «молодший спеціаліст»)

Програма Комплексного кваліфікаційного іспиту для студентів спеціальності 5.01010201 Початкова освіта

Програма Комплексного кваліфікаційного іспиту розглянуто на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 19 квітня 2017 р. № 9

Голова циклової комісії (Артюх Л.Л.)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основна мета комплексного кваліфікаційного іспиту полягає у визначенні професійної компетентності випускників, що передбачає єдність теоретичної, практичної професійно-педагогічної підготовки молодшого спеціаліста та визначенні якості професійної підготовки випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»: професійної компетентності випускників, готовності до творчої самостійної педагогічної діяльності, рівня теоретичного засвоєння програм з фахових дисциплін та сформованості практичних умінь і навичок майбутнього педагога.

До змісту програми включений курс «Педагогіки» і такі курси фахових методик: «Методика навчання української мови», «Методика навчання математики», «Методика навчання природознавства», «Методика навчання предмета «Я у світі»», «Методика навчання дітей іноземної мови», «Теорія і методика фізичного виховання», «Методика трудового навчання з практикумом», «Образотворче мистецтво з методикою навчання», «Музичне виховання з методикою навчання».

Зміст програми «Педагогіка» систематизовано за розділами (модулями): «Загальні основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання», «Школознавство».

На основі змісту програм визначено основні питання кожної навчальної дисципліни, які розкривають сутність, особливості та специфіку організації освітнього процесу в початкових класах.

Екзаменаційні білети сформовані на компетентнісних засадах відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії. Такий підхід до складання екзаменаційних білетів спрямований на удосконалення і модернізацію теоретичної й практичної підготовки студента до майбутньої вчительської діяльності відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики «молодший спеціаліст».

Програма підготовки включає: програму з педагогіки та програми фахових методик, орієнтовні питання до комплексного кваліфікаційного іспиту, критерії оцінювання відповідей випускників, список рекомендованої літератури, якою забезпечена бібліотека коледжу.

У випускників освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» мають бути сформовані й продемонстровані такі компетентності:

- знання Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», державних і урядових документів;
- знання основних положень педагогів-класиків і сучасних педагогів про виховання і навчання підростаючого покоління;
- знання основних положень концепції виховання, вміння обґрунтовувати на їх основі зміст, методику та організацію виховної роботи з дітьми у загальноосвітньому навчальному закладі;
- знання основних положень педагогіки, вміння використовувати їх при висвітленні знань, вміння підтверджувати теоретичні положення прикладами з досвіду роботи навчальних закладів та власної педагогічної практики;
- знання основних положень фахових методик виховання і навчання, вміння при їх висвітленні спиратись на знання педагогіки;
- знання основної сучасної педагогічної та методичної літератури;
- сутність, методологію, рушійні сили, закономірності протікання, принципи, логіку та структуру навчального процесу;
- типи та структуру уроків в початковій школі, а також інші форми організації навчання;
- сутність, види, форми організації роботи у групах різних за рівнем розвитку дітей молодшого шкільного віку (диференційоване навчання та його індивідуалізація);
- керівництво і управління школою;
- організацію методичної роботи та форми роботи навчальних закладів з батьками тощо;
- здатність аналізувати класичні системи навчання і виховання;
- готовність застосовувати сучасні методики і технології для забезпечення якості освітньо-виховного процесу в загальноосвітній школі;
- розуміння шляхів практичного застосування технологій навчання і виховання;

- здатність ефективно використовувати у практичній діяльності форми, методи, засоби виховання і навчання;
- готовність до організації різних видів і форм діяльності учнів молодшої школи;
- усвідомлення важливості використання творчих завдань в різних видах навчально-виховної діяльності молодших школярів;
- здатність аналізувати результати навчально-виховної роботи зі школярами на різних уроках в початковій школі та в позаурочній роботі;
- вміння формувати і розвивати відносини «учитель – учень» на рівні співпраці й співтворчості;
- здатність використовувати у навчально-виховному процесі здобутки української етнопедагогіки;
- вміння аналізувати, узагальнювати та застосовувати передовий педагогічний досвід і досягнення психолого-педагогічної науки.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН

ПЕДАГОГІКА

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Педагог сучасної школи

Мета професійної діяльності педагога. Специфіка педагогічної діяльності вчителя. Сучасні вимоги до педагога. Риси сучасного вчителя. Функції педагога в суспільстві. Педагогічна культура вчителя, її головні структурні компоненти: педагогічні цінності, творчі способи педагогічної діяльності, досвід створення учителем зразків педагогічної практики з позицій гуманізму.

Показники високого рівня сформованості педагогічної культури вчителя.

Виникнення і становлення педагогіки. Система педагогічних наук

Виникнення і становлення педагогіки як науки. Історичні етапи розвитку педагогіки. Характеристика систем виховання в різні історичні епохи.

Предмет і об'єкт педагогіки, її функції і завдання. Категорії педагогіки. Джерела педагогіки. Система педагогічних наук, взаємозв'язки педагогіки з іншими науками.

Методи науково-педагогічних досліджень

Основні напрямки сучасних науково-практичних досліджень педагогічної діяльності, виховання та навчання учнів. Загальне поняття про методи науково-педагогічних досліджень.

Принципи побудови системи освіти України. Структура освіти

Поняття про систему освіти і виховання в Україні

Основні принципи побудови системи національної освіти України. Структура освіти в концепції розвитку національної школи в Україні. Закон України "Про освіту".

Рівні освіти у сучасній Україні і нормативні документи про освіту.

Розвиток та формування особистості.

Поняття про розвиток і формування особистості. Фактори розвитку: спадковість, середовище, виховання і діяльність. Рушійні сили розвитку.

Вікова періодизація.

ДИДАКТИКА. ПРОЦЕС НАВЧАННЯ

Суть процесу навчання. Етапи засвоєння знань.

Дидактика – теорія освіти і навчання. Сутність навчання.

Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвиваюча, їх взаємозв'язок.

Двосторонній характер процесу навчання. Викладання і учіння - взаємопов'язані процеси сумісної діяльності вчителя та учнів. Участь учня як суб'єкта процесу навчання.

Сутність і функції навчання. Методологічна основа і рушійні сили навчального процесу. Логіка і структура процесу засвоєння теоретичних знань: сприймання навчального матеріалу, засвоєння нових знань, узагальнення та систематизація знань, застосування знань на практиці. Роль учителя на кожному етапі застосування знань. Механізм формування умінь та навичок, його наукове обґрунтування.

Зміст освіти. Документи, в яких відображено зміст освіти

Поняття про зміст освіти, його складові. Загальна характеристика змісту освіти. Стандарти освіти. Основні джерела змісту освіти. Поняття про програмний матеріал, початкові предмети, навчальний план, його структура. Навчальна програма, її призначення, принципи побудови та структура.

Підручники і навчальні посібники. Загальні та дидактичні вимоги до структурування підручників.

МЕТОДИ ТА ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ

Методи та засоби навчання. Характеристика методів навчання

Визначення методу навчання. Істотні ознаки методів навчання. Функції методів навчання. Вимоги до методів навчання.

Класифікація методів навчання. Характеристика окремих методів. Умови та фактори, що впливають на вибір методів навчання вчителем.

Закономірності і принципи навчання. Характеристика принципів навчання

Законои і закономірності процесу навчання. Принципи навчання як вираження закономірностей процесу навчання. Правила навчання.

Характеристика принципів навчання.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Форми організації навчання. Види навчання.

Сутність форми організації навчання. Класифікація форм організації навчання за провідною освітньою метою. Різноманітність форм організації навчання. Ознаки, характерні для різних форм організації навчання. Системність форм організації навчання. Система елементів, які входять до форм організації навчання. Позаурочні форми організації навчання. Види навчання.

Класно-урочна система навчання.

Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання у працях Я.А.Коменського. Класно-урочна система навчання та її модифікації. Позитивні та негативні сторони класно-урочної системи навчання.

Урок – основна форма навчання

Урок як провідна (основна) форма організації навчальної діяльності у сучасній школі. Поняття про структуру уроку, її мікроелементи та макроелементи, особливості структурування різних типів уроків. Багатоваріативність структури уроків. Дидактичні особливості інтегрованих уроків. Вимоги до уроку. Підготовка учителя до уроку.

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю школярів.

Сутність понять "контроль" та "перевірка". Функції перевірки та оцінки знань, умінь та навичок у школі. Поняття "оцінка". Критерії оцінок знань учнів за бальною системою, її характеристика. Система кількісного (бального) вираження результатів навчальної діяльності учнів в різних країнах. Індивідуальний підхід до оцінювання навчальних досягнень учнів.

Діагностика навчальних досягнень учнів та критерії їх визначення. Визначення оцінки, як системи певних показників, яка відображує певні знання та вміння учнів. Функції оцінки.

Загальнодидактичні вимоги до оцінювання знань учнів. Критерії якості знань, умінь та навичок учнів.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ

Сутність процесу виховання. Мета і завдання виховання

Сутність виховного процесу. Структура виховного процесу. Характеристика виховного процесу, його функції: виховання, самовиховання і перевиховання, його діалектика і рушійні сили.

Компоненти процесу виховання. Характеристика складових частин виховання.

Проблеми мети виховання в педагогіці. Головна мета виховання у роботах видатних педагогів: К.Д.Ушинського, А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського. Взаємозв'язок різновидів мети. Соціальна зумовленість мети виховання, її ідеологічні орієнтації на сучасному етапі розвитку держави. Концепція національного виховання. Всебічний і гармонійний розвиток особистості – насущна потреба сучасного суспільства. Комплексний підхід до виховання школяра.

Форми і методи виховання.

Поняття про методи і прийоми виховання, засоби і форми організації виховної роботи.

Класифікація методів виховання. Характеристика окремих методів виховання. Методи формування свідомості: розповідь, пояснення, бесіда,

переконання, самонавіювання, можливості їх використання і особливості застосування на уроці фізичного виховання.

Виховання на позитивних прикладах батьків, вчителів, товаришів, на прикладах національних героїв України, всесвітньо відомих вчених, просвітителів.

Методи організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки: вправи, гра, привчання, ситуації.

Методи стимулювання: покарання, заохочення.

Форми організації виховання.

Класифікація форм організації виховної роботи. Умови забезпечення активності дітей, їх репродуктивної та творчої діяльності.

Особистісний підхід у виховній індивідуальній формі роботи.

Напрямки виховання.

Поняття про мораль. Національний характер виховання.

Морально-етичні норми, що історично склалися в народі. Народна педагогіка, відображення у ній морально-етичних норм народу.

Сучасне уявлення про суть і завдання морального виховання: формування єдності, моральної свідомості, почуттів навичок та звичок правильної поведінки. Психолого-педагогічні основи виховання школярів.

Розумове виховання: сутність, мета, завдання. Поняття про інтелект. Шляхи, засоби і методи розумового виховання.

Трудове виховання як складова процесу виховання. Традиції і звичаї трудового виховання в історії українського народу. Система трудового виховання: трудове навчання, різноманітні види дитячої праці, робота з профорієнтації.

Поняття про естетику, естетичне виховання, естетичну культуру. Завдання естетичного виховання.

Фізичне виховання та збереження здоров'я дітей. Засоби фізичного виховання. Шляхи фізичного розвитку школярів. Система фізичного виховання школярів.

Комплексний підхід до виховання.

Принципи виховання

Закони і закономірності процесу виховання. Характеристика принципів виховання.

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Позакласна і позашкільна виховна робота.

Позакласна та позашкільна виховна робота. Мета і завдання позакласної та позашкільної виховної роботи. Організаційні форми виховної роботи: масові, групові, індивідуальні.

Особливості проведення морально-етичної бесіди, класної години, усного журналу, вікторини.

Виховання учнівського колективу

Теорія колективу у спадщині видатних педагогів. Поняття "колектив", його суть, ознаки, функції, структура. Характерні риси колективу. Типи колективів. Принцип паралельної дії у працях А.С.Макаренка. Стосунки у колективі: гуманні, нейтральні, асоціальні, ділові і особисті. Вплив сформованого колективу на розвиток особистості.

Стадії розвитку колективу та роль педагога на кожній із них. Шляхи формування колективу. Органи учнівського самоврядування, актив, лідер. Фактори розвитку колективу.

Робота класного керівника

Сутність роботи класного керівника. Функції класного керівника. Напрямки, зміст виховної роботи класного керівника. Права та обов'язки класного керівника. Форми роботи класного керівника. Планування роботи класного керівника: форма плану виховної роботи, розділи плану. Робота класного керівника з вивчення учнів. Робота класного керівника з організації та проведення виховної роботи. Форми позакласної виховної роботи: класна година, етична бесіда, диспут, свята, культпоходи, вікторини, колективні творчі справи тощо. Робота класного керівника з батьками учнів.

Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості

Зв'язки школи з підприємствами, які надають їм допомогу в зміцненні матеріальної бази, оснащенні навчальних кабінетів обладнанням, апаратурою, комп'ютерною технікою, проведенні

ремонту тощо. Керівництво гуртками в школі, організація екскурсії учнів на підприємство, допомагають педагогічному колективу у профорієнтаційній роботі, організації виробничої практики.

Сім'я як соціально-педагогічне середовище та соціальний інститут суспільного розвитку. Завдання і зміст виховання дітей в сім'ї. Функції сім'ї. Форми роботи школи і сім'ї. Вимоги до батьків. Шляхи і засоби підвищення психолого – педагогічної культури батьків. Негативні впливи на сімейне виховання об'єктивних та суб'єктивних чинників.

Особливості й перспективи розвитку сучасної сім'ї. Форми й методи роботи вчителя з батьками учнів. Педагогічне керівництво вихованням дітей у сім'ї.

ШКОЛОЗНАВСТВО

Сутність, мета і особливості управління освітою

Органи державного керівництва освітою. Інспектування роботи школи. Внутрішнє керівництво і контроль.

Залежність особового складу навчального закладу від його типу.

Побудова нової системи управління народною освітою в Україні.

Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу. Педагогічний персонал. Учбово-допоміжний та обслуговуючий персонал школи. Посадовий сертифікат як сукупність прав і обов'язків працівника.

Керівництво навчально-виховною роботою школи

Органи колегіального управління загальноосвітнім навчально – виховним закладом. Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу.

Державний та суспільно-державний характер управління школою. Адміністративно-управлінський персонал навчального закладу. Педагогічний персонал. Учбово-допоміжний та обслуговуючий персонал школи. Посадовий сертифікат як сукупність прав і обов'язків працівника.

Залежність особового складу навчального закладу від його типу.

Державні документи, що регламентують діяльність школи.

Передовий педагогічний досвід

Поняття передового педагогічного досвіду. Види педагогічного досвіду. Вивчення, узагальнення і поширення педагогічного досвіду. Форми і методи втілення передового досвіду. Наочно-демонстраційна популяризація передового педагогічного досвіду.

Методична робота в школі

Сутність, мета та завдання методичної роботи в школі. Форми методичної роботи в школі. Наукова організація праці в школі. Принципи наукової організації педагогічної праці в національній школі.

Мета організації методичних об'єднань вчителів та їх робота. Структура, зміст та форми методичної роботи. Форми підвищення кваліфікації вчителів: самостійна робота, участь в роботі предметної комісії, відкриті уроки, семінари, конференції, педагогічні читання, навчання на курсах підвищення кваліфікації та ін. Самоосвіта вчителів.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Зміст і побудова початкового курсу математики

Завдання та зміст методики навчання математики в початкових класах. Зв'язок методики математики з іншими науками: педагогікою, психологією та систематичним курсом математики.

Початковий курс математики як навчальний предмет. Освітні, виховні та розвиваючі завдання з математики у початковій школі. Зміст курсу: арифметика цілих невід'ємних чисел, величини, алгебраїчний і геометричний матеріал, частини та дробі. Текстові задачі в початковому курсі математики. Побудова початкового курсу математики. Взаємозв'язок арифметичного, алгебраїчного та геометричного матеріалу.

Методи навчання математики у початкових класах. Використання різних методів у навчанні математики, використання ігор. Зв'язок методів навчання з цілями, змістом, засобами та організаційними

формами навчання молодших школярів. Залежність вибору методів навчання від конкретної дидактичної мети, особливостей змісту навчального матеріалу, від засобів навчання, організаційних форм навчання математики молодших школярів, від вікових особливостей учнів.

Організація навчання математики у початкових класах.

Урок математики та його особливості. Система уроків. Вимоги до сучасного уроку. Підготовка вчителя до уроку. Особливості проведення уроків математики з дітьми шестирічного віку. Використання ігрових форм. Позакласна та позаурочна робота з математики.

Засоби навчання з математики. Комплекс навчально-методичних посібників для вчителів та учнів, їх призначення. Стабільний підручник математики для початкових класів, особливості його змісту, побудови, оформлення.

Цілі невід'ємні числа та методика їх вивчення в початкових класах.

Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел за концентрами. Перший десяток. Сотня. Тисяча. Багатоцифрові числа. Різноманітні методичні підходи до формування понять натурального числа та нуля. Методика вивчення арифметичних дій за концентрами. Ознайомлення з діями додавання, віднімання, множення, ділення. Формування обчислювальних навичок. Вивчення таблиць додавання та множення та відповідних випадків віднімання та ділення. Вивчення прийомів усних обчислень. Вивчення алгоритмів письмового додавання, віднімання, множення, ділення. Вивчення правил порядку дій.

Величини, їх вимірювання та методика вивчення.

Методика вивчення основних величин. Величини які вивчаються у курсі математики початкових класів: довжина, одиниці вимірювання довжини, площа, одиниці вимірювання площі, маса, одиниці вимірювання маси, ціна, вартість, час, одиниці вимірювання часу, швидкість та ін.

Методика навчання розв'язуванню задач.

Методика навчання розв'язання текстових задач. Загальні питання методики роботи над задачами. Функції текстових задач у навчанні молодших школярів; система текстових задач у початковому курсі математики; загальні питання методики роботи над задачами. Методика навчання розв'язуванню простих та складених задач.

Елементи геометрії та методика їх вивчення.

Методика вивчення геометричного матеріалу. Методика ознайомлення з геометричними фігурами (точкою, відрізком, прямою та ламаною лініями, багатокутником, квадратом, прямокутником, трикутником) та їхніми найпростішими властивостями. Найпростіші геометричні побудови, позначення фігур. Розвиток просторових уявлень. Розв'язування задач на розпізнання фігур, ділення фігур на частини та складання фігур із заданих частин. Розв'язування задач геометричного змісту, на обчислення периметру та площі геометричних фігур.

Методика вивчення з алгебраїчного матеріалу.

Методика вивчення алгебраїчного матеріалу. Методика вивчення числових виразів і виразів, що містять змінну (в тому числі і рівнянь). Методика вивчення нерівностей. Ознайомлення учнів з алгебраїчними способами розв'язування задач.

МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА НАУКА.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМОТИ. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ.

Методика української мови в початкових класах як окрема навчальна дисципліна.

Предмет і завдання курсу. Основні розділи курсу, їхня зумовленість змістом, завдання рідної мови як навчальної дисципліни в системі занять у початкових класах.

Зв'язок методики викладання української мови в початкових класах з іншими науками. Наукові основи побудови курсу методики викладання української мови в початкових класах.

Джерела вивчення курсу методики викладання української мови в початкових класах. Основна література, її структурні компоненти, відомості про авторів, цільове призначення. Діючи підручники для початкової школи.

Альтернативні підручники (спільні та відмінні підходи вчених до побудови підручників).

Методика навчання грамоти.

Принципи побудови підручників з навчання грамоти.

Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти, розроблений К.Д. Ушинським. Цінність методу, основні прийоми аналізу та синтезу. Удосконалення методу послідовниками К.Д. Ушинського. Характеристика сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Основні періоди та етапи навчання грамоти за звуковим аналітико-синтетичним методом.

Особливості добукварного періоду навчання грамоти, його основні завдання. Розвиток усного мовлення – провідний принцип добукварного періоду навчання грамоти. Наукове пояснення фішок для побудови звукових і складових моделей слів. Зміст, структура і методика уроків мови в добукварний період навчання грамоти.

Види аналітико-синтетичних вправ на кожному етапі букварного періоду, методика їхнього проведення.

Види словникових та словниково-логічних вправ, методика їхнього проведення.

Методика роботи над реченням і зв'язним текстом у період навчання грамоти.

Методика формування навичок безвідривного письма слів. Прийоми вироблення ритмічного письма.

Структура і методика уроків читання у букварний період.

Структура і методика уроків письма у букварний період.

Завдання післябукварного періоду. Структура і методика уроків читання і письма в цей період навчання грамоти. Особливості уроків читання в післябукварний період. Удосконалення орфографічної уважності першокласників у післябукварний період навчання грамоти.

Методика використання додаткових текстів для читання, удосконалення якості читання.

Методика розвитку мовлення молодших школярів. Зв'язне мовлення. Перекази. Твори.

Програмні вимоги до розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. З історії методів розвитку зв'язного мовлення. Основні напрями розвитку мовлення в початковій школі.

Усне і писемне мовлення. Їхні спільні та відмінні риси.

Основні методи і прийоми формування в учнів елементарних уявлень про мову, виникнення мови, існування інших мов світу і т.д.

Психолінгвістика як основа методики розвитку зв'язного мовлення. Загальне поняття про зв'язне мовлення.

Переказ – складова частина розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Класифікація переказів. Методика поетапної підготовки до усного та письмового переказу. Шляхи підвищення самостійності та творчої активності учнів у роботі над переказами. Норми оцінювання переказу.

Твір – складова система розвитку мовлення. Класифікація творів. Методика роботи над побудовою твору. Методика підготовки учнів до написання твору. Методика аналізу учнівських творів.

Мовні помилки та шляхи їхнього подолання

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФОНЕТИКО-ГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ, СИНТАКСИСУ, ОРФОЕПІЇ

Методика роботи над елементами лексикології

Лінгводидактичні основи формування україномовної особистості молодшого школяра. Джерела збагачення словникового запасу учнів. Система роботи над синонімами, антонімами, омонімами, багатозначними словами. Види вправ для усвідомлення та методика їхнього проведення. Методика підготовки учнів до усвідомлення походження різних груп лексики.

Види етимологічних вправ, їхнє значення, дидактичне спрямування, методика проведення.

Методика організації та проведення уроків спрямованих на розвиток монологічного та діалогічного мовлення дітей.

Вивчення елементів фонетико-графічного матеріалу

Лінгводидактична основа методики навчання молодших школярів рідної мови з урахуванням взаємозв'язку всіх її аспектів.

Сучасні методи та прийоми вивчення мови в початкових класах. Проблемний підхід до вивчення мови в початкових класах. Сучасні вимоги до уроків мови.

Методика роботи над синтаксисом

Значення знань з синтаксису в початкових класах. Речення як основна мовленнєва одиниця, складова зв'язного тексту. Вивчення типів речень за метою висловлювання та інтонацією. Робота над засвоєнням поняття «основа речення», «головні члени речення». Робота над засвоєнням синтаксичного зв'язку між членами речення. Вивчення однорідних членів речення. Ознайомлення зі складним реченням.

Види вправ із синтаксису і пунктуації.

Прийоми формування стилістичних умінь і навичок у практичній мовленнєвій діяльності молодших школярів.

Методика роботи над орфоepією

Обсяг знань з фонетики та графіки для першокласників у період навчання грамоти. Методика повторення, поглиблення, узагальнення й систематизації фонетичних знань. Методика формування орфоepічних знань на основі фонетики і графіки.

Методика вивчення морфемної будови слова

Значення і завдання роботи над морфемною будовою слова.

Методика розкриття понять: споріднені слова, основа слова, закінчення, корінь, префікс, суфікс, спільнокореневі слова.

Методика морфемного розбору слів, зв'язок зі звукобуквеним, орфографічним і словотворчим аналізом.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ ТА ОРФОГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Методика вивчення орфографії

Соціальне значення оволодіння орфографією рідної мови. З історії розвитку методики навчання орфографії. Аналіз лінгвістичної природи орфограм. Опора методики навчання орфографії на принцип українського правопису. Дидактичні умови успішного засвоєння орфографії. Види орфографічних вправ, їхнє значення у формуванні правописних навичок школярів. Навчальні диктанти як важливий засіб формування у учнів орфографічного грамотного письма.

Основні типи орфографічних помилок учнів на різних етапах навчання. Причини помилок, способи їхнього попередження.

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ГРАМАТИКИ

Методика вивчення елементів граматики

Методика вивчення частин мови. Система вивчення іменника. Система вивчення прикметника. Система вивчення дієслова. Система вивчення займенника. Система вивчення прислівника. Система вивчення числівника. Система вивчення прийменника. Система вивчення сполучника.

МЕТОДИКА КЛАСНОГО ЧИТАННЯ. МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ.

Методика класного читання

Читання як навчальний предмет, його завдання. Освітнє і виховне значення уроків читання. Завдання уроків класного читання. Види читання. Способи читання. Якості читання: свідоме, правильне, швидке, виразне.

Уроки ознайомлення з новим твором. Встановлення ідейного змісту твору. Особливості вивчення творів різних жанрів. Методика опрацювання оповідань. Особливості роботи над казкою. Особливості роботи над байкою. Особливості роботи над віршем. Особливості роботи над науково-пізнавальними статтями. Робота над малими фольклорними жанрами.

Методика позакласного читання

Позакласне читання як різновид предмета читання. Мета і завдання позакласного читання. Зв'язок позакласного читання з класним.

Урок позакласного читання – основна форма керівництва самостійним дитячим читанням.

Основний метод формування учнів-читачів.

Підготовчий етап навчання.

Уроки позакласного читання на початковому і основному етапах читання.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА – ПЕДАГОГІЧНА НАУКА.

ЗМІСТ КУРСУ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.

Предмет і завдання методики навчання природознавства. Історія розвитку методики навчання природознавства..

Методика навчання природознавства – педагогічна наука, яка розкриває освітнє й виховне значення предмета, вивчає зміст, форми та методи роботи, до вікових особливостей учнів відповідно певних історичних умовах.

Предмет і завдання методики навчання природознавства. Методологічні основи методики викладання і методики наукового дослідження. Зв'язок методики з іншими науковими дисциплінами. Місце природознавства в навчальному плані початкових класів.

Зміст навчального матеріалу з природознавства в початковій школі. Основні принципи відбору і послідовності вивчення навчального матеріалу в початковій школі.

Структура та зміст програми курсу «Я і Україна». Планування та структура змісту курсу «Я і Україна». Основні принципи відбору і послідовності вивчення навчального матеріалу в початкових класах. Специфічні принципи відбору навчального матеріалу з курсу «Я і Україна»

Аналіз навчальних програм освітньої галузі «Людина і світ. Програма «Я і Україна». Навколишній світ (1-2 клас) (Н.М.Бібік, Н.С.Коваль). «Я і Україна. Природознавство» (3-4 клас) (Т.М.Байбара), «Я і Україна. Довкілля»(1-4 клас) (В.Р.Льченко, К.Ж.Гуз).

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧИХ УЯВЛЕНЬ І ПОНЯТЬ.

Формування природничих уявлень і понять.

Значення понять в оволодінні предметом.. Зміст і обсяг природничих понять. Класифікація природничих понять. Методика формування та розвитку природничих понять. Первинні узагальнення у курсі природознавства, перевірка засвоєння понять, розвиток понять. Методика формування найпростіших природничих уявлень і понять.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА. МАТЕРІАЛЬНА БАЗА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВУ

Поняття про методи і прийоми навчання природознавства

Поняття про методи навчання природознавства. Поняття про прийоми навчання природознавства.

Класифікація методів навчання природознавства. Методичні прийоми навчання. Словесні методи навчання, розповідь, розповідь, опис.

Поняття про наочні методи навчання. Класифікація наочних методів навчання, демонстрування, ілюстрування, досліди на уроках природознавства.

Поняття про спостереження як провідний метод навчання природознавства. Класифікація спостережень. Підготовка вчителя до проведення спостережень.

Календар природи. Хвилинка календаря. Практичні роботи на уроках природознавства.

Матеріальна база навчання природознавства

Значення матеріальної бази. Кабінет природознавства. Правила техніки безпеки в кабінеті природознавства.

Куточок живої природи, навчально-дослідна ділянка. Географічний майданчик.

ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ В МАЛОКОМПЛЕКТНІЙ ШКОЛІ.

Форми навчання природознавства.

Поняття про основні форми організації навчання природознавства. Урок – основна форма навчального процесу. Типи уроків природознавства в початковій школі. Вимоги до сучасного уроку природознавства. Підготовка вчителя до уроку.

Перевірка і оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

Завдання і значення перевірки знань. Критерії оцінювання ЗУН учнів. Рівні навчальних досягнень учнів з природознавства. Форми контролю. Види контролю.

Позаурочна і позакласна робота з природознавства.

Значення позаурочної і позакласної роботи. Види позаурочної і позакласної роботи. Методика організації і проведення позакласної роботи. Методика організації і проведення позаурочної роботи.

Особливості роботи вчителя початкових класів з шестирічними першокласниками.

Особливості режиму дня шестирічних першокласників. Особливості проведення уроків природознавства з шестирічними першокласниками. Основні вимоги до знань і умінь учнів на кінець першого року навчання.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТА «Я У СВІТІ»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СВІТ ТА ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.

Предмет і завдання курсу «Я у світі» з методикою навчання». Світогляд як найвища форма самоусвідомлення. Міфологічні уявлення про виникнення речей і людей.

Методика формування уявлень про світ та особливості його існування. Світ, його властивості і будова.

Простір і час. Незворотність часу. Методика формування уявлень про властивості простору і часу.

Специфіка формування знань про людину як особистість в курсі початкової школи „Я і Україна”.

Природні, соціокультурні виміри людського життя. Методика формування уявлень про душевне життя та духовність людини.

Специфіка формування уявлень про красу природи в курсі початкової школи „Я і Україна”. Закони екології та здоровий спосіб життя людини. Людина і природа.

Формування екологічної свідомості молодших школярів у межах особистісно-орієнтованого навчання. Природа і суспільство.

Характеристика освітньої галузі «Я у світі» Державного стандарту початкової загальної освіти.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ В КУРСІ „ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА” ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.

Методика формування уявлень про національне і загальнокультурне в культурі. Культура особистості.

Специфіка формування культурологічних знань в межах розділу «Громадянська освіта» в курсі початкової школи „Я і Україна.»

Поняття про основні елементи культури. Методика формування уявлень про культурну спадщина народу.

Типи систем цінностей. Людина в системі національних і загальнолюдських цінностей. Моральні цінності українського народу.

Типи і структура уроків курсу «Громадянська освіта», їх особливості.

Змістовий модуль 3.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ В КУРСІ „ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА” ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Методика формування уявлень про суспільне життя людини. Взаємодія людей у родині, колективі, суспільстві.

Методика формування уявлень про людські чесноти: справедливість, ввічливість, доброта, працьовитість.

Методика формування уявлень про ідеали в житті людини. Прекрасне і потворне.

Спілкування людини з людиною. Людина в групі. Взаємодія людей у родині, колективі, суспільстві.

Методика проведення уроків: «Людина в суспільстві». Правовий статус особистості. Правосвідомість і правова культура.

Правила життя в суспільстві. Специфіка формування правосвідомості в курсі початкової школи „Я і Україна”

Символіка, символи рідного краю. Методика формування уявлень про символи рідного краю.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.

Методика навчання іноземних мов як наука.

Методика навчання іноземних мов і її завдання. Об'єкт методики навчання іноземних мов та її місце у системі наук. Основні методичні поняття, їх характеристика. Галузі методики. Методи дослідження в сучасній методиці. Основні і допоміжні методи. Зв'язок методики із суміжними науками.

Система навчання іноземної мови.

Поняття «система навчання» та її зміст. Цілі навчання ІМ у загальноосвітній школі. Зміст навчання ІМ у загальноосвітній школі. Комунікативна компетенція. Загальнодидактичні і методичні принципи навчання. Основні підходи у навчанні іноземної мови. Методи навчання. Методичні прийоми. Засоби навчання та їх класифікація. Навчально-методичний комплекс.

Лінгвопсихологічна характеристика мовленнєвої діяльності.

Мова і мовлення. Види мовленнєвої діяльності. Компоненти мовленнєвої діяльності. Поняття “мовленнєва навичка” і “уміння”. Якості навичок. Рецептивні і продуктивні уміння. Етапи формування навички. Система вправ для формування навичок та умінь мовлення.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ.

Методика формування лексичних навичок.

Зміст і цілі навчання лексики. Поняття лексичної одиниці. Активний та пасивний лексичний мінімуми. Критерії відбору лексичних мінімумів. Реальний та потенціальний словниковий запас учня. Види лексичних навичок. Характеристика лексичних навичок у продуктивних та рецептивних видах мовленнєвої діяльності.

Процес засвоєння лексичного матеріалу. Етап ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями. Способи семантизації лексичних одиниць. Автоматизація дій учнів з новими лексичними одиницями. Види лексичних вправ. Підготовчі та мовленнєві вправи. Робота із словником та довідковою літературою.

Характеристика граматичних навичок.

Зміст і цілі навчання граматики. Поняття граматичної структури. Відбір та організація граматичного матеріалу. Активний та пасивний граматичний мінімуми. Характеристика граматичних навичок у різних видах мовленнєвої діяльності.

Етапи роботи з граматичними структурами та система вправ для їх засвоєння.

Основні етапи роботи з граматичним матеріалом. Етап пред'явлення граматичного матеріалу. Особливості ознайомлення з граматичними структурами активного граматичного мінімуму. Автоматизація дій з граматичним матеріалом. Основні види вправ для формування граматичних навичок.

Навчання звуків іноземної мови.

Зміст навчання фонетики у середній загальноосвітній школі. Принципи відбору фонетичного матеріалу. Вимоги до вимови. Види фонетичних навичок. Ознайомлення учнів з новим фонетичним матеріалом. Аналітико-імітативний підхід до навчання вимови. Види вправ для навчання фонетики.

Навчання інтонації іноземної мови.

Ознайомлення учнів з новими ритміко-інтонаційними моделями. Навчання інтонації. Проведення фонетичних зарядок. Роль і місце ТЗН у процесі оволодіння іншомовною інтонацією. Контроль та оцінка вимови.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ В АУДІЮВАННІ.

Методика навчання аудіювання.

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності та як уміння. Механізми аудіювання. Психологічні і мовні характеристики аудіювання. Труднощі аудіювання. Вимоги до базового рівня володіння аудіювання.

Основні етапи формування вмінь аудіювання. Система вправ для навчання аудіювання у початковій школі. Використання ІКТ. Вимоги до текстів для навчання аудіювання. Контроль рівня сформованості компетенції в аудіюванні.

Методика навчання говоріння.

Говоріння як вид мовленнєвої діяльності та як мовленнєве уміння. Механізми говоріння. Психологічна і лінгвістична характеристика діалогічного мовлення. Комунікативні функції діалогічного мовлення. Структура діалогу. Види діалогічних єдностей. Функціональні типи діалогів.

Основні етапи формування вмінь діалогічного мовлення. Одиниця навчання діалогу. Система вправ для формування компетенції в діалогічному мовленні. Контроль рівня сформованості діалогічного мовлення.

Лінгвістична і психологічна характеристика монологічного мовлення. Комунікативні функції монологічного мовлення. Типи монологічних висловлювань та їх особливості. Основні показники сформованості вміння укласти зв'язне монологічне висловлювання.

Основні етапи формування вмінь монологічного мовлення. Одиниця навчання монологу. Система вправ для формування компетенції в монологічному мовленні. Використання опор для навчання монологічного мовлення. Контроль рівня сформованості компетенції в монологічному мовленні.

Методика навчання читання.

Читання як вид мовленнєвої діяльності та мовленнєве уміння. Зв'язок читання з іншими видами мовленнєвої діяльності. Психофізіологічна суть читання. Труднощі навчання читання. Основні вимоги щодо оволодіння читанням на початковому ступені навчання.

Навчання техніки читання на початковому етапі та система вправ з техніки читання.

Коротка характеристика навичок техніки читання (вголос і мовчки). Різні підходи до навчання техніки читання. Типи і види вправ для навчання техніки читання. Методика навчання техніки читання. Допоміжні засоби та опори для навчання техніки читання.

Поняття компетенції у читанні іншомовних текстів. Навчання читання як виду мовленнєвої діяльності. Основні види читання. Особливості навчання вивчаючого читання. Характер текстів для читання. Функції іншомовного тексту. Структура роботи з текстом. Передтекстові завдання. Післятекстові завдання. Завдання на контроль розуміння прочитаного.

Особливості ознайомлювального читання. Комунікативні цілі ознайомлювального читання. Режими роботи з текстами. Особливості переглядового читання. Система вправ для навчання читання іншомовних текстів. Способи контролю розуміння прочитаного тексту.

Методика навчання техніки писемного мовлення.

Навчання каліграфії. Некомунікативні вправи для формування графічних навичок. Навчання орфографії, вправи на списування і вправи для запису на слух (диктанти різних видів). Зв'язок навичок техніки читання з навичками техніки письма.

Методика навчання письма і писемного мовлення.

Письмо як продуктивний вид мовленнєвої діяльності, як мета і засіб навчання англійської мови. Вимоги шкільної програми до базового рівня володіння письмом. Зв'язок письма з іншими видами мовленнєвої діяльності. Зміст навчання письма. Вправи для навчання письма і писемного мовлення. Письмо як засіб

навчання і контролю. Критерії оцінювання письма на рівні елементарного володіння англійською мовою.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.

Особливості навчання іноземної мови на початковому ступені.

Загальна характеристика учнів молодшого шкільного віку. Врахування психологічних вікових особливостей та характерних пізнавальних процесів учнів на початковому ступені навчання. Підготовчий та основний курс навчання англійської мови в початковій школі.

Планування навчального процесу з іноземної мови.

Значення планування та вимоги, які пред'являються до вчителя при плануванні учбового процесу. Типи і види планів: календарний, тематичний, поурочний. Структура планів. Фактори успішного планування.

Урок як основна форма навчально-виробничого процесу з англійської мови. Типи уроків. Різні точки зору на типологію уроків. Структура уроку англійської мови. Співвідношення тренування та мовленнєвої діяльності на уроці. Функції вчителя на уроці. Вимоги до сучасного уроку англійської мови в початкових класах. План-конспект уроку. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз уроку ІМ.

Індивідуалізація процесу навчання іноземної мови.

Поняття індивідуалізації навчання. Цілі індивідуалізації процесу навчання. Види індивідуалізації. Психологічна структура індивідуальності. Система вправ із врахуванням індивідуального підходу.

Контроль у навчанні іноземної мови.

Види та форми контролю. Функції контролю. Об'єкти контролю. Тестування як особлива форма контролю знань, умінь та навичок. Стандартизовані та нестандартні тести. Рівні володіння англійською мовою, рекомендовані Радою Європи.

Позакласна робота з іноземної мови.

Роль позакласної роботи у підвищенні мотивації учнів початкових класів до вивчення предмету "Англійська мова". Зміст, види та форми позакласної роботи з англійської мови на початковому етапі. Методика проведення позакласних форм роботи з англійської мови.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

СОЦІАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНА СУТНІСТЬ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Вступ. Види і жанри образотворчого мистецтва. Синтез мистецтв і роль образотворчого мистецтва у естетичному вихованні дітей.

Етапи становлення образотворчого мистецтва. Стратегічні завдання Державної національної програми «Освіта». Мета освітньої галузі «Мистецтво». Різноманітні художні техніки та прийоми виконання образотворчих завдань, знайомство з особливостями матеріалів та інструментів, формування початкових навичок володіння ними.

Мистецтво графіки.

Елементи графічної мови, техніка, інструменти. Використання лінії як виразного засобу у графічному вирішенні композиції.

Мистецтво живопису.

Колір як зображувальний засіб мистецтва. Вікові особливості сприймання та зображення простору та елементів пейзажу учнями початкових класів. Методика малювання пейзажу в початковій школі. Колір в пейзажі.

Мистецтво скульптури.

Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Різновиди скульптури. Методика ліплення в початковій школі. Способи та прийоми ліплення

Ознайомлення з виразними засобами скульптури (пластичні начерки). Найвідоміші твори та майстри мистецтва скульптури

Інструменти та приладдя, способи та прийоми ліплення. Правила гігієни та техніка безпеки.

Методика проведення уроків ліплення в початковій школі (способи, прийоми роботи відповідно до

завдань).

Архітектура як вид мистецтва.

Історія розвитку архітектури. Засоби художньої виразності архітектури. Стиль в архітектурі. Типи архітектурних споруд. Синтез архітектури з іншими видами мистецтва. Монументальний живопис.

Декоративно-прикладне мистецтво.

Декоративно-прикладне мистецтво України. Характеристика народних промислів. Замальовки композиційних схем різних візерунків

Декоративно-прикладне мистецтво України в давнину та за умов сучасності. Різновиди декоративно-прикладного мистецтва України (петриківський розпис, львівська, опішнянська, київська кераміка, мистецтво Закарпаття, українська вишивка).

Ознайомлення з експозицією музею декоративно-прикладного мистецтва. Національні та місцеві традиції в декоративно-прикладному мистецтві.

Замальовки композиційних схем (компонування візерунків у смужці, колі, квадраті, трикутнику).

Самостійне виконання візерунків в колі, смужці та квадраті. Розробка композиційних ескізів, робота кольором.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.

Особливості навчання дітей початкової школи.

Вікові особливості школярів у розумінні законів лінійної перспективи та щодо просторових уявлень.

Особливості підготовки презентацій для проведення уроків образотворчого мистецтва в початковій школі.

Створення підбірки наочного матеріалу, у вигляді презентації Power-Point, до уроку образотворчого мистецтва в молодшій школі. Прийоми створення анімації.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.

Умовно-площинне малювання. Малювання предметів з натури.

Поняття про форму, пропорції, будову (конструкцію), об'єм, просторові відношення предметів. Послідовність аналізу форми, конструкції, пропорцій предмета в ході малювання з натури. Основні закони та засоби композиції.

Форма, пропорції, будова предметів. Композиція. Малювання з натури в умовно-площинному зображенні предметів нескладної форми.

Основи теорії лінійної перспективи. Замальовка перспективних схем. Малювання схем побудови об'ємних предметів у фронтальній та кутовій перспективі.

Малювання та ліплення елементів живої природи. Робота в об'ємі.

Методика малювання фігури людини в початковій школі. Формування умінь методично вірно виконувати педагогічні малюнки з зображенням фігури людини за натурою та з уяви.

Зображення людей у тематичних малюнках школярів. Озброєння школярів елементарними знаннями, умінь та навичками малювання людини. Принципи аналізу та критерії оцінки дитячих малюнків з зображенням фігури людини.

Педагогічний малюнок фігури людини в початковій школі. Малювання вчителем фігури людини на класній дошці

Сприймання та зображення відкритого простору. Основи перспективи.

Послідовність виконання малюнка на тему жанру пейзаж.

Вивчення стильових особливостей тематичної композиції в мистецтві, виражальних засобів тематичного малювання (композиція, лінія, колір, рух тощо).

Сприймання кольорів та робота фарбами.

Колір як зображувальний засіб образотворчого мистецтва. Колірний контраст, взаємодія кольорів поряд

розташованих предметів. Передача кольором об'єму, колірні рефлекси.

Робота аквареллю з натури на білому та кольоровому тлі. Передача об'єму, рефлексів, колірних співвідношень.

Начерки з натури простого натюрморту (тепла та холодна колірні гами); натюрморт з предметів українського побуту.

Передача форми, простору та об'єму на площині

Методика викладання образотворчого мистецтва в початковій школі, мета і завдання.

Державний стандарт освітньої галузі "Мистецтво".

Методика навчання образотворчого мистецтва як складова частина педагогічної науки. Сучасні новаторські ідеї у викладанні образотворчого мистецтва. Зміст та концепції різних програм з образотворчого мистецтва.

Образотворче мистецтво як засіб розвитку розумових та художніх здібностей дитини, її творчої особистості.

Ознайомлення студентів зі змістом програм з образотворчого мистецтва, мистецьких знань школярів.

Інтегрована мистецька освіта в загальноосвітній школі.]

Програма з образотворчого мистецтва як основа побудови навчального процесу у початковій школі.

Теорія та історія методики образотворчого мистецтва. Навчання малюванню в давнину, його особливості.

Зміст і науково-теоретичні основи навчання дітей образотворчому мистецтву.

Форми і методи організації сприймання та оцінювання навколишнього і мистецтва.

Ознайомлення з основними розділами, методичними завданнями у 1-4 класах початкової школи.

Методика ознайомлення школярів з образотворчим мистецтвом.

Дидактичні принципи навчання образотворчого мистецтва в початкових класах. Основні розділи курсу образотворчого мистецтва та методики його навчання в початкових класах, види занять у школі.

МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Музично-естетичне виховання в школі, як важливий фактор виховання Мета і завдання музичного виховання.

Предмет методики музичного виховання в школі, його значення та завдання.

Музично-естетичне виховання в школі як важливий фактор виховання.

Мета і завдання шкільного предмету "Музика".

Методика музичного виховання в школі як предмет, його значення та завдання. Зв'язок методики музичного виховання з іншими предметами.

Музично-естетичне виховання - необхідна частина всебічного розвитку особистості.

Шкільний предмет "Музика". Мета і завдання музичного виховання - формування музичної культури учнів як невід'ємної частини їх духовної культури і виховання любові та інтересу до музики. Підготовка дітей до життя та творчості в умовах певних традицій, виховання не лише знавців і шанувальників чи її носіїв, а й активних творців музичної традиції.

Реалізація загальнодидактичних принципів навчання в процесі музичного виховання школярів. Єдність музичного виховання, навчання і розвитку, принципи оптимізації процесу музичного навчання, науковість, систематичність і послідовність, доступність, наочність, взаємозв'язок емоційності і усвідомленості в музичному навчанні, врахування вікових та індивідуальних особливостей.

Урок музики, його специфічні особливості

Урок – основна форма навчально-виховного процесу. Особливості уроку музики як уроку мистецтва, його зміст, мета та завдання.

Види музичної діяльності на уроці. Обладнання уроків музики. Типи уроків музики : урок введення в тему, урок поглиблення і розширення теми, узагальнюючий урок, їх характеристика та

будова. Урок-концерт як різновид узагальнюючого уроку, його значення, завдання, структура, підготовка та специфіка проведення.

Поєднання всіх елементів уроку, підпорядкування їх основній темі. Вимоги до сучасного уроку музики.

Методи музичного навчання, виховання, розвитку у їх взаємозв'язку

Використання на уроках музики різних методів навчання: словесних розповідь, пояснення, бесіда, наочних (демонстрація музичного матеріалу, показ ілюстрацій, слайдів, діапозитивів, кінофільмів, тощо), практичних (вправи, різні завдання). Методи стимулювання музичної діяльності. Створення проблемно-пошукової ситуації. Ефект здивування. Створення ситуації успіху. Спрямованість на розвиток творчих здібностей, самостійності, активності учнів.

Музичне сприймання – основа музичної культури школярів. Слухання музики

Сутність поняття «музичне сприймання». Музичне сприймання – основа музичної культури. Необхідність навичок музичного сприймання для будь-якої форми музичної діяльності. Музичний і життєвий досвід, розвинений музичний слух, усвідомлення засобів музичної виразності і музичного образу, емоційна чутливість – необхідні фактори повноцінного музичного сприймання. Компоненти повноцінного сприймання: емоційність, активність, свідомість.

Завдання слухання музики. Основні етапи слухання музики. Вимоги до вступного слова вчителя. Основні методи етапу ознайомлення з музичним твором. Методи аналізу музичного твору. Аналіз змісту в поєднанні з засобами музичної виразності. Створення проблемно-пошукових ситуацій для активізації музичного сприймання.

Хоровий спів як важливий засіб залучення до музичного мистецтва

Виховне значення хорового співу. Хоровий спів як ефективний засіб розвитку музичних здібностей дитини. Дитяче хорове виконавство – важливий засіб поглиблення сприймання музики.

Дитячий голос та вікові особливості його розвитку. Охорона голосу школярів.

Система формування вокально-хорових навичок. Поняття «вокальні навички». Методи роботи. Співоча постава.

Поняття «хорові навички». Методи роботи. Роль вокальних вправ у формуванні вокально-хорових навичок.

Пісенний репертуар, вимоги до його добору. Методи розучування пісні. Етапи та прийоми роботи над піснею.

Музично-ритмічні рухи

Значення та завдання музично ритмічного виховання школярів. Наступність роботи з цього розділу в дитячих закладах і школах. Характеристика музично-ритмічних рухів.

Методи та прийоми навчання музично-ритмічним рухам (наочно-слуховий, наочно-зоровий, словесний, метод вправлянь).

Зв'язок музично-ритмічних рухів з темою уроків. Ігрові прийоми, їх місце та роль в процесі музично-ритмічного виховання на уроці.

Гра на дитячих музичних інструментах

Гра на простих музичних інструментах як вид колективної виконавської діяльності школярів на уроці, їх роль у формуванні інтересу до музики, в розвитку творчих здібностей. Характеристика дитячих музичних інструментів, їх класифікація.

Мета, завдання та особливості гри на дитячих музичних інструментах. Значення цього виду діяльності для музичного розвитку учнів зі слабим рівнем координації слуху та голосу, для активізації мислення при сприйманні, слуханні музики. Шляхи включення в урок гри на інструментах.

Прийоми навчання гри на дитячих музичних інструментах. Варіанти роботи з інструментами на уроці - виконання оркестрове, ансамблеве, сольне, гра на пам'ять, гра по слуху, по нотах, виконання творчих завдань.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Методика музичного виховання в першому класі

Загальна музична характеристика школярів шести років. Завдання та особливості музичного виховання в I класі. Тематизм музичного матеріалу.

Основні завдання музичного виховання: розвиток музичного слуху, слухової уваги, емоційної чутливості на музику, розвиток інтелектуальних здібностей, розширення музичного кругозору.

Форми і методи роботи над музичним матеріалом. Особливості атмосфери і структури уроку музики в 1 класі (частота зміни видів музичної діяльності на уроці, паралельний розвиток музичного слуху і навичок сприймання в співах, рухах під музику, гри на інструментах). Використання на уроках музично-дидактичних ігор, казок, завдань, що пропонуються у формі гри.

Характеристика музичного репертуару, що відповідає діючій програмі з музики.

Методика музичного виховання в другому класі

Психолого-педагогічна і музична характеристика учнів 2 класу. Зміст програми, тематизм. Підготовка учнів до усвідомленого сприйняття понять жанрів (пісні, танцю, маршу) в їх виразному значенні. Аналіз змісту роботи в різних видах музичної діяльності на уроці музики в 2 класі. Методи роботи над музичним матеріалом.

Методика музичного виховання в третьому класі

Загальна психолого-педагогічна характеристика учнів 3 класу. Зміст програми "Музика", характеристика тематизму четвертей.

Усвідомлення пісенності, танцювальності, маршовості. Особливе значення тем "Інтонація" та "Розвиток музики", що дають уявлення про музику як мову, що виражає почуття людини. Розкриття життєвих зв'язків музики через зіставлення подібних та відмінних інтонацій і тем, елементів музичної мови, частин музичного твору, прийомів розвитку, жанрових особливостей.

Аналіз музичного матеріалу та методи роботи над ним у відповідності до тематизму четвертей.

Методика музичного виховання в 4 класі

Загальна психолого-педагогічна та музична характеристика учнів 4 класу.

Нагромадження досвіду сприймання певних характерних особливостей народної і композиторської музики свого народу, певних спільних і відмінних рис у музичному мистецтві народів світу, різних форм музичної діяльності (створення, виконання, слухання музики).

Тематизм четвертей, аналіз видів музичної діяльності на уроці. Характеристика музичного матеріалу та методи роботи над ним.

Позакласна музична робота в школі. Планування і облік музичних занять

Мета і завдання позакласної музичної роботи. Форми і види (масова і гурткова). Зв'язок позакласних музичних занять. З позакласною роботою школи. Врахування індивідуальних особливостей і інтересів школярів, розвиток творчих здібностей - важливе завдання цієї форми роботи.

Хоровий гурток як найбільш поширений вид гурткової роботи в школі. Організація і проведення занять. Вибір репертуару. Виховне значення діяльності шкільних хорових колективів.

Значення планування музичної роботи в класі та в позакласній роботі. Планування на рік, четверть, роль поурочного планування в досягненні систематичності та міцності знань учнів.

Облік успішності. Індивідуальна і колективна форми обліку.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

ТЕОРІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК НАУКОВА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. МЕТОДИКА ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Предмет теорії фізичного виховання і її місце в системі наукових знань.

Предмет, об'єкт, суб'єкт, завдання фізичного виховання молодшого школяра. Методика фізичного виховання молодшого школяра. Джерела виникнення і розвитку теорій фізичного виховання.

Характеристика понять та явищ, пов'язаних з усвідомленим використанням рухової діяльності з метою виховання: фізичної культури, фізичного виховання, фізичного розвитку молодшого школяра. Розкриття поняття «система фізичного виховання». Мета системи фізичного виховання в Україні. Основні завдання фізичного виховання: освітні, оздоровчі, виховні.

Визначення понять «засоби фізичного виховання», «принципи фізичного виховання». Фізичні вправи як основний засіб фізичного виховання». Техніка фізичних вправ. Характеристика рухів Класифікація фізичних вправ. Основні умовами раціональної спортивної техніки. Природні сили та гігієнічні фактори як засоби фізичного виховання. Принципи фізичного виховання: свідомості й активності учнів, наочності, доступності й індивідуалізації, системності, міцності й прогресування.

Визначення поняття «методи фізичного виховання». Практичні методи: навчання рухових дій, вдосконалення та закріплення рухових дій, вдосконалення фізичних якостей. Методичні прийоми вправлення. Метод використання слова. Метод демонстрації. Загальні вимоги до підбору та використання методів.

Загальна характеристика фізичних якостей молодшого школяра та методики їх вдосконалення

Визначення понять. Фізичні навантаження та відпочинок як фактори впливу на фізичний розвиток. Адаптація – як основа вдосконалення фізичних якостей

Загальна характеристика сили як фізичної якості молодшого школяра. Фактори що зумовлюють силові можливості дитини. Засоби вдосконалення сили. Методика розвитку максимальної сили. Методика розвитку швидкої сили. Методика розвитку вибухової сили. Профілактика травм у процесі силової підготовки. Вікова динаміка природного розвитку сили. Контроль силових можливостей та особливості методики їх вдосконалення у молодшого школяра.

Загальні основи навчання рухових дій.

Особливості навчання у фізичному вихованні молодшого школяра. Рухові вміння та навички. Структура процесу навчання рухових дій: етапи розучування рухової дії; етапи засвоєння рухової дії; етапи закріплення рухової дії. Організація навчальної діяльності. Особистісно-діяльнісний підхід до організації навчального процесу. Зовнішня структура навчальної діяльності у фізичному вихованні молодшого школяра.

ФОРМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Зміст і побудова уроку. Завдання уроку фізичного виховання.

Характерні риси, зміст і побудова уроку. Визначення завдань уроку: освітні, оздоровчі, виховні. Донесення завдань уроку до свідомості учнів.

Організація діяльності учнів на уроці: способи управління, способи виконання учнями вправ (одночасне, поточне, почергове, поперемінне (позмінне)); методи організації – фронтальні, індивідуальні, групові; розподіл учнів на групи. Підготовка до уроку: попередній етап; конкретизація завдань уроку; організаційно-методичне забезпечення; передбачення теоретичної, рухової, мовної підготовки; матеріальне забезпечення уроку; забезпечення відповідного зовнішнього вигляду та психологічного клімату уроку.

Дозування навантаження учнів на уроці. Оцінка діяльності учнів.

Фізичне навантаження: обсяг та інтенсивність. Оцінка навантаження учнів за ЧСС. Щільність уроку як умова досягнення необхідного навантаження.

Оцінка діяльності учнів на уроці: вербальна, невербальна. Критерії успішності учнів із фізичної культури. Вимоги до учнів на уроці. Принципи оцінювання учнів. Оцінка рівня розвитку фізичних якостей учнів. Оцінка техніки виконання вправ. Оцінка теоретичних знань. Оцінка уміння здійснювати фізкультурно-оздоровчу діяльність. Причини, що спричиняють неуспішність учнів на уроках з фізичного виховання у початковій школі.

Предметні та комплексні уроки з фізичного виховання у початковій школі. Особливості змісту і методики проведення уроків у початковій школі. Загальні вимоги до уроку. Педагогічна оцінка (аналіз) уроку фізичної культури як засіб підвищення його ефективності. Критерії оцінки уроку фізичної культури.

Руховий режим навчального дня молодшого школяра.

Самостійні заняття учнів фізичними вправами. Виховання інтересу до занять Залучення учнів до самостійних занять, Вироблення вмінь та навичок працювати самостійно. Загальна характеристика рухового

режиму молодшого школяра. Форми фізичного виховання протягом навчального дня: гімнастика перед заняттями, фізкультхвилинки, фізкультпаузи, динамічна пауза, година здоров'я у групах продовженого дня.

Загальна характеристика позакласних занять: фізкультурні змагання школярів, свята, вечори, Дні здоров'я.

Фізичне виховання поза школою: за місцем проживання, фізичне виховання у літніх таборах відпочинку дітей, у сім'ї. індивідуальні самостійні заняття.

Фізичне виховання учнів віднесених до спеціальної медичної групи

Завдання роботи спеціальних медичних груп. Особливості організації навчально-виховного процесу спеціальних медичних груп. Особливості проведення уроку спеціальних медичних груп. Обмеження та протипоказання до фізичних вправ. Загальні рекомендації по фізичному вихованню учнів різних медичних груп. Примірні терміни відновлення заняття після деяких гострих захворювань. Показники для визначення медичних груп при деяких відхиленнях у стані здоров'я учнів довготривалого або тимчасового характеру. Комплекси спеціальних фізичних вправ та ігор при деяких відхиленнях стану здоров'я.

МЕТОДИКА ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ З ПРАКТИКУМОМ

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ МЕТОДИКИ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Вступ. Завдання і зміст курсу «Методика трудового навчання з практикумом». Інструктаж з правил техніки безпеки. Аналіз програм трудового навчання.

Структура уроку трудового навчання в початкових класах. Методи і принципи трудового навчання. Інструктаж – якукупність методів навчання. Планування уроків трудового навчання. Розробка плану-конспекту уроку. Позаурочна робота з трудового виховання в початковій школі.

РОБОТА З ПЕПЕРОМ І КАРТОНОМ

Короткі відомості з історії виникнення паперу. Класифікація паперу і картону. Виготовлення колекції паперу і картону.

Формування художніх виробів із смуги паперу в техніці переплетення. Технологія виготовлення паперу.

Аплікація як образотворчий засіб. Шаблони, трафарети, штампи. Методика роботи з шаблонами трафаретами, штампами.

Українська витинанка. Методика виготовлення витинанок в початковій школі.

Орігамі. Елементи графічної грамоти в початковій школі. Конструювання об'ємних виробів з паперу і картону.

Виготовлення іграшок саморобок.

РОБОТА З ТКАНИНОЮ І ВОЛОКНИСТИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Тканини та волокнисті матеріали. Їх класифікації. Колекція видів тканин. Методика виготовлення аплікації з тканини.

Шви для ручного шиття. Методика виготовлення м'якої іграшки. Вишивка як джерело з народознавства на заняттях з трудового. Виготовлення персонажів пальчикового театру. Іграшки з ниток.

РОБОТА З РІЗНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Аплікація з природного матеріалу. Виготовлення об'ємних виробів з природних матеріалів. Методика виготовлення іграшок з поролону в початкових класах. Карбування на уроках трудового навчання в початковій школі. Виготовлення виробів з вторинних матеріалів. Методика роботи з пластичними матеріалами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ СТУДЕНІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ КВАЛІФІКАЦІЙНОМУ ІСПИТІ

Для визначення рівня оволодіння студентом навчальним матеріалом використовуються такі рівні досягнень студентів за стобальною шкалою оцінювання.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Критерії оцінювання знань та умінь студентів
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними помилками.
B	82 - 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75 - 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69 - 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
F	1 – 59 балів	Незадовільно – незадовільний (досить низький) рівень знань (умінь).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах. 4-те вид., перероб. і доп. / М.В.Богданович, М.В.Козак, Я.А.Король. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016.-368 с.
2. Зайченко І.В. Педагогіка [Текст]: підручник / І.В. Зайченко. – 3-тє видання, перероблене та доповнене. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 608 с.
3. Мартиненко С.М., Хоружа Л.Л. Лекції із загальної педагогіки: Навч. посібн. – 5-е видання – / С.М.Мартиненко, Л.Л.Хоружа. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 125 с.
4. Методика навчання іноземних мов у початковій школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В Котенко, А.В. Соломаха [та ін.]. – К. : Київ.ун-тім.Б.Грінченка, 2013. – 356с.
5. Печерська Е.П. Уроки музики в початкових класах [Текст]: навч. посіб. / Е.П.Печерська. - К.: Либідь, 2001. – 270с.
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підруч. [Текст] / О.Я. Савченко – К.: Грамота, 2012. – 504 с
7. Фіцула М.М. Педагогіка [Текст]: навчальний посібник – 3-тє вид. стереотип. / М.М.Фіцула. – К.: Академвидав, 2009. – 560 с.
8. Чайка В. М. Основи дидактики: навч. посіб. / В. М. Чайка. - К. : Академвидав, 2011. - 238 с.
9. Шиян В.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 1. / Шиян В.М. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2011.
10. Шиян В.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2./Шиян В.М. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2012.

Додаткова:

1. Дидактика: курс лекцій: навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с.
2. Ростовський, О.Я. Методика викладання музики у початковій школі [Текст]: навч.-метод. посіб. / О.Я.Ростовський. - Т.: Навч. кн. - Богдан, 2001. - 215 с.
3. Сисоєва С.О., Поясок Т.Б. Психологія та педагогіка: підручник для традиційної та дистанційної форми навчання, вид. 2-е, доповнене / С.О.Сисоєва, Т.Б.Поясок – Кременчук, 2008.